

Nr 155.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1954/55 till Bidrag till företagareföreningar m. fl. och till Fonden för lån till företagareföreningar m. fl. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln (punkt 52, s. 77—85 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 4 januari 1954) föreslagit riksdagen att till Bidrag till företagareföreningar m. fl. för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 beträffande kapitalbudgeten (bilaga 31, punkt 4, s. 5 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 4 januari 1954) föreslagit riksdagen att till Fonden för lån till företagareföreningar m. fl. för nämnda budgetår anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ohlon m. fl.* (I: 308) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 486), i vilka hemställts, bland annat, att riksdagen måtte besluta a) att med ändring av Kungl. Maj:ts förslag till Fonden för lån till företagareföreningar m. fl. för budgetåret 1954/55 å kapitalbudgeten anvisa ett med 500 000 kronor höjt investeringsanslag å 3 000 000 kronor, b) att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av gällande lånevillkor för lånefonden för hantverks- och småindustrikredit i syfte att förbättra förutsättningarna att erhålla lån ur denna samt att förslag om erforderliga ändringar snarast måtte föreläggas riksdagen, c) att för att möjliggöra höjt anslag till Hantverkarnas ungdomsrörelse under rubriken Bidrag till företagareföreningar m. fl. för budgetåret 1954/55 anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 15 000 kronor höjt reservationsanslag,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Helmer Persson* och *Ola Persson* (I: 70) och den andra inom andra kammaren av herrar *Holmberg* och *Hagberg* i Stockholm (II: 87), i vilka hemställts, att riksdagen måtte till Fonden för lån till företagareföreningar m. fl. för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av

herr *Eliasson m. fl.* (I: 102) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson* i Hedenäset *m. fl.* (II: 134), i vilka hemställts, att riksdagen måtte till Fonden för lån till företagareföreningar *m. fl.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Nyström m. fl.* (I: 307) och den andra inom andra kammaren av herr *Jansson* i Kalix *m. fl.* (II: 417), i vilka hemställts, att riksdagen måtte till Fonden för lån till företagareföreningar *m. fl.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 486, I: 70, I: 102 och II: 417.

För innevarande budgetår äro under tionde huvudtiteln uppförda *dels* till Upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri ett reservationsanslag av 370 000 kronor och *dels* till Kostnader för främjande av företagsverksamhet *m. m.* ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor.

De första företagareföreningarna bildades under 1930-talet i vissa län, främst i Norrland, där arbetslöshetens härjningar varit särskilt svåra. Föreningarna skulle genom att främja enskild företagsamhet medverka till att på längre sikt öka sysselsättningsmöjligheterna för befolkningen. Verksamheten skulle främst avse landsbygden och över huvud taget områden, där näringslivet hade en ensidig inriktning. En differentiering och utbyggnad av näringslivet inom dylika områden tänktes i väsentlig mån kunna motverka uppkomsten av arbetslöshetskriser av det elakartade slag, som utmärkt den närmast föregående tidsperioden. Likaledes väntades föreningarnas verksamhet kunna bidra till att i viss mån hejda den avfolkning, som för ifrågavarande landsdelar utgjorde ett allvarligt problem.

Initiativet till bildande av företagareföreningar har vunnit efterföljd i många landsändar. För närvarande finns dylika föreningar i tretton län, varjämte i ytterligare tre län tillkommit sammanslutningar med liknande syfte. Verksamheten har åtnjutit ett omfattande statligt stöd. Sålunda har bidrag till administrationskostnaderna utgått från det under tionde huvudtiteln uppförda anslaget till upplysnings- och rådgivningsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri. Under innevarande budgetår har hittills 335 000 kronor utdelats som administrationsbidrag från detta anslag. Vissa företagareföreningar har erhållit medel för utlåning från anslag under femte huvudtiteln. Från och med innevarande budgetår är det för bl. a. detta ändamål avsedda anslaget — till kostnader för främjande av företagsverksamhet *m. m.* — uppfört under tionde huvudtiteln. För utlåning har hittills nära 17 milj. kronor utanordnats från ifrågavarande anslag. Då någon föreskrift om återbetalning av dessa medel i regel icke förekommit, har föreningarna kunnat disponera inflytande amorteringar för ny utlåning. Den totala av företagareföreningar utlämnade lånesumman överstiger till följd härav avsevärt det belopp, som staten ställt till förfogande för

ändamålet. Det sammanlagda av föreningarna utlånade beloppet uppgick vid utgången av år 1952 till nära 25 milj. kronor.

Vid skilda tillfällen har det framkommit önskemål att den verksamhet, varom här är fråga, skulle kunna utvidgas i snabbare takt än vad hittills skett. Sålunda föreslog på sin tid småföretagsutredningen, att verksamheten skulle utbyggas till att omfatta hela landet, således även de län där företagareföreningar hittills icke bildats. Vid en inom handelsdepartementet år 1949 företagen överarbetning av småföretagsutredningens betänkande förutsattes, att en företagareförening efter hand skulle tillskapas i varje län. Senast har vid föregående års riksdag väckts vissa motioner om ökat stöd åt den av föreningarna och andra liknande sammanslutningar bedrivna verksamheten. I detta sammanhang må även framhållas, att inkomna ansökningar om medel till administrationskostnader och utlåning åtminstone under senare år avsett belopp, som tillhoppa vida överstigit för ändamålet anvisade anslag.

I samband med den förut omnämnda överflyttningen av anslaget till kostnader för främjande av företagsverksamhet till tionde huvudtiteln har inom handelsdepartementet verkställts viss översyn av företagareföreningarnas verksamhet. Vad därvid framkommit synes departementschefen bestyrka, att denna verksamhet är gagnelig ur flera olika synpunkter. Ett icke ringa antal nya företag med, som det förefaller, goda utvecklingsmöjligheter har genom föreningarnas medverkan kunnat lokaliseras till orter, där behov av en utbyggnad eller differentiering av näringslivet befunnits föreligga. Denna lokaliseringsverksamhet, som bedrivits i nära samarbete med arbetsmarknadsorganen, synes ha medfört resultat av stor ekonomisk och social betydelse för åtskilliga kommuner, icke minst på landsbygden. Föreningarna har vidare i stor utsträckning tagits i anspråk för meddelande av upplysningar och råd i samband med nybyggnader, anskaffning av maskiner och redskap och andra med nyetablering, utvidgning samt rationalisering av företag sammanhängande åtgärder. Denna konsultationsverksamhet har i många fall på ett lyckligt sätt kunnat kombineras med finansiell hjälp till erforderliga investeringar. Bl. a. har föreningarna därvid kunnat medverka till en sanering av småföretagens lokalbestånd. — Föreningarna har sålunda kommit att gagna den framtida utvecklingen av ett stort antal hantverks- och småindustriföretag.

Den verksamhet, som sålunda bedrivits av företagareföreningarna och för vilken här i grova drag redogjorts, synes departementschefen vara av värde som led i strävandena att på längre sikt upprätthålla sysselsättningen på en hög nivå, att åstadkomma bättre försörjningsmöjligheter för befolkningen inom områden med ett mindre väl utvecklat näringsliv och att främja hantverket och småindustrin. Det är enligt departementschefens mening av vikt, att denna verksamhet hålles vid makt och utvidgas i mån av behov och tillgängliga resurser.

Det kan, framhåller departementschefen, givetvis i och för sig vara motiverat att överväga, huruvida icke, såsom småföretagsutredningen före-

slagit, här berörda uppgifter lämpligen bör anförtros åt organ, vilka mera omedelbart är anknutna till den statliga förvaltningen. Åtskilliga skäl torde kunna anföras för en dylik åtgärd. Det bör emellertid framhållas, fortsätter departementschefen, att detta skulle innebära en övergång till en hittills för ifrågavarande verksamhet oprövad organisationsform, medan å andra sidan föreningsformen vunnit anslutning i flertalet av de län, där verksamheten bedrivs, samt prövats i praktiskt arbete under en följd av år. Någon väsentlig olägenhet, som kan tillskrivas denna organisationsform som sådan, torde därvid icke ha förmärkts. Ej heller torde enligt departementschefens mening några allvarliga erinringar kunna riktas mot det sätt varpå företagareföreningarna handhaft sina arbetsuppgifter. Den omständigheten, att föreningarnas verksamhet i formellt avseende är reglerad i lag, torde i förening med den insyn, som förbehålles staten i samband med anvisande av medel till verksamheten, ge tillfredsställande garantier för erforderlig stadga och noggrannhet i arbetet. Härtill kommer, att representanter för statliga myndigheter enligt föreningarnas stadgar i samtliga fall skall ingå i föreningsstyrelserna. Departementschefen finner således icke tillräckliga skäl för att inrätta nya helstatliga organ för denna verksamhet.

Med hänsyn till vad som anförts i det föregående är departementschefen nu beredd att förorda åtgärder, avsedda att möjliggöra en viss utbyggnad av den verksamhet, som bedrivs av företagareföreningarna.

Vad först angår verksamhetens utbyggnad i regionalt avseende torde, framhåller departementschefen, visserligen kunna förmodas, att behov av organ för upplysning och rådgivning åt hantverk och småindustri föreligger inom samtliga län ävensom att i flertalet län finns områden, där en aktiv lokaliseringsverksamhet av det slag företagareföreningarna bedriver skulle vara nyttig. I princip kan det enligt departementschefen med hänsyn härtill framstå såsom önskvärt, att det träffas anstalter för att inom varje län inrättas en företagareförening. Enligt departementschefens mening bör det emellertid ankomma på företrädare för lokala intressen — landsting, kommuner samt enskilda sammanslutningar, företag och personer — att bedöma och avgöra huruvida nya företagareföreningar bör bildas i respektive län. De lokala intressenterna bör också, därest en förening anses böra komma till stånd, svara för att erforderliga medel tillskjutes för verksamhetens igångsättande och bedrivande under en första tid. Om verksamheten under denna tid vinner erforderlig stadga och befinnes motsvara ett påtagligt behov, bör enligt departementschefen statsbidrag, i första hand till administrationskostnader, kunna påräknas.

Departementschefen är icke för närvarande beredd förorda företagareföreningarnas förtroenderåds förslag att de statliga administrationsbidragen till föreningarna fastställs till bestämda belopp enligt vissa generella beräkningsgrunder. Frågan om storleken av dessa bidrag synes departementschefen liksom hittills skett få bedömas från fall till fall. Utgångspunkten bör därvid enligt departementschefen vara, att en viss minimiorganisation — en heltidsanställd konsulent jämte erforderlig kontorshjälp åt honom — är en

förutsättning för att verksamheten skall kunna bedrivas med utsikt till framgång. Ett oavvisligt krav bör vidare vara, att en icke oväsentlig del av de årliga kostnaderna för denna minimiorganisation täckes genom bidrag från annat håll än staten. I den mån organisationen tillväxer och kostnaderna därmed ökas bör jämväl beloppet av dylika bidrag ökas i ungefärlig motsvarande mån. I detta sammanhang erinrar departementschefen om att företagareföreningar, vilkas utlåningsverksamhet nått viss omfattning, kan tillgodogöra sig därvid inflytande ränteintäkter för täckande av administrationskostnader.

Vissa av de nuvarande företagareföreningarna och övriga sammanslutningar av liknande slag har icke inom ramen för hittills för ändamålet tillgängliga medel kunnat åtnjuta bidrag till sina administrationskostnader i full överensstämmelse med de principer, departementschefen i det föregående ansett böra gälla för beräkningen av dylika bidrag. Då det synes önskvärt, att ifrågavarande regler skall kunna tillämpas från och med nästkommande budgetår, torde en höjning av medelsanvisningen till bidrag till företagareföreningarnas administrationskostnader för sagda budgetår böra äskas av riksdagen. Den erforderliga höjningen beräknar departementschefen till 80 000 kronor.

Såsom förut omnämnts, har hittills endast vissa företagareföreningar, till antalet nio, erhållit statsmedel för utlåning. Ansökningar om medel för sådant ändamål har emellertid inkommit även från andra sammanslutningar. I anledning härav framhåller departementschefen, att företagareföreningarnas verksamhet, rätt bedriven, självfallet i stor utsträckning ger anledning till investeringar både när det gäller att förverkliga uppslag till rationaliseringsåtgärder och då fråga är om nyetablering eller utvidgning av företag av lokaliseringpolitiska skäl. Erfarenheten synes departementschefen visa, att det kan vara förenat med svårigheter att tillfullo täcka kapitalbehovet även för angelägna investeringar med anlåtande enbart av företagarnas egna insatser och de möjligheter, som står till buds på den ordinarie kapitalmarknaden. I dylika fall kan det enligt departementschefen vara önskvärt, att vederbörande företagareförening har möjlighet att utlämna kompletteringslån, som möjliggör den planerade investeringen. En viss långivning utgör sålunda ett icke sällan nödvändigt och under alla omständigheter värdefullt komplement till föreningarnas verksamhet i övrigt. Departementschefen vill därför icke motsätta sig att i princip samtliga företagareföreningar beredes möjlighet till utlåningsverksamhet genom tilldelning av statsmedel för ändamålet. Som en nödvändig förutsättning synes dock enligt departementschefen böra gälla, att verksamheten inom förening, som erhåller dylik tilldelning, skall ha pågått någon tid och därvid visat sig behövlig och gagnelig samt vunnit erforderlig stadga och omfattning. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva, när dessa förutsättningar i de särskilda fallen kan anses fyllda.

Under anslaget till kostnader för främjande av företagsverksamhet har för innevarande budgetår anvisats 1,5 milj. kronor. Övervägande delen av detta belopp jämte den å anslaget från budgetåret 1952/53 kvarstående reser-

vationen, tillsammans något över 1,6 milj. kronor, torde komma att under löpande budgetår tagas i anspråk för lån och subventioner till företagareföreningar. Från de föreningars sida, vilka för närvarande bedriver utlåningsverksamhet, har under hand anmälts behov av medel för sådan verksamhet, vilka sammanlagda vida överstiger nyssnämnda belopp. Härtill kan komma behov av medel för utlåning genom föreningar, som icke tidigare haft möjligheter härtill men som enligt vad i det föregående anförts anses böra komma i åtnjutande av dylika. Vidare kan förutses, att vissa projekt, innebärande investeringar av statsmedel inom områden, som drabbats eller hotas av sysselsättningsminskning, kommer att aktualiseras under den närmaste tiden. Departementschefen syftar här närmast på Töretredningens förslag. Med hänsyn till nämnda omständigheter torde för nästa budgetår en avsevärt ökad medelsanvisning för nu ifrågakvarande ändamål böra äskas av riksdagen. Departementschefen föreslår, att till lån till företagareföreningar m. fl. anvisas ett anslag av 2 500 000 kronor. Med hänsyn till att de lån, som här avses, är räntebärande och i princip skall återbetalas till statsverket, föreslås anslaget skola uppföras å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder.

En viss del av de till företagareföreningarnas förfogande ställda lånemedlen, under senare tid i regel tio procent, har utgått i form av subvention, d. v. s. utan återbetalningsskyldighet. Med hänsyn bl. a. till föreningarnas behov av en viss riskmarginal för täckande av eventuella förluster, synes departementschefen denna anordning böra bibehållas. För dylik subventionering beräknar departementschefen för nästa budgetår ett belopp av 250 000 kronor. Under hänvisning till vad i det föregående anförts i fråga om statsbidrag till administrationskostnaderna inom nya företagareföreningar föreslår departementschefen vidare, att medelsanvisningen till bidrag till föreningarnas administrationskostnader höjes från 335 000 kronor till 415 000 kronor. Till hantverks- och småindustriorganisationen anses bidrag för nästa budgetår böra utgå med oförändrat belopp, 35 000 kronor. Sammanlagt bör sålunda för här berörda ändamål under driftbudgeten anvisas ett belopp av $(250\ 000 + 415\ 000 + 35\ 000 =) 700\ 000$ kronor. Ifrågakvarande belopp anses med hänsyn till den avsedda användningen därav böra uppföras å ett särskilt reservationsanslag, benämnt Bidrag till företagareföreningar m. fl.

Utskottet. För hantverks- och småindustrieföretag finnas för närvarande särskilda möjligheter att för olika ändamål erhålla lån av statsmedel. Sålunda äro i dylikt syfte inrättade särskilda lånefonder, nämligen statens hantverkslånefond och fonden för hantverks- och småindustrikredit. Vidare bedriva företagareföreningar i vissa län med understöd av statsmedel en låneverksamhet, som är avsedd att stödja företagsamhet, varom här är fråga.

Statens stöd till företagareföreningarna sker dels genom bidrag till administrationskostnader och dels genom att ställa medel till förfogande för utlåningsverksamhet. För förstnämnda ändamål ha för innevarande budgetår under det under tionde huvudtiteln uppförda anslaget till Upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri anvisats

370 000 kronor, i vilket belopp inräknats 35 000 kronor till bidrag till Sveriges hantverks- och småindustriorganisation.

Kungl. Maj:t har i nu förevarande sammanhang framlagt förslag till åtgärder, avsedda att möjliggöra en viss utbyggnad av den verksamhet, som bedrivs av företagareföreningarna, och i samband därmed förordat en höjning av medelsanvisningen till bidrag till föreningarnas administrationskostnader med 80 000 kronor. Utskottet har vid sin granskning av förslaget på denna punkt funnit förordade åtgärder vara ägnade att bereda föreningarna ökade förutsättningar att fullfölja sin verksamhet. Utskottet tillstyrker förslagen ävensom anslagshöjningen och har icke något att erinra mot att i anslaget inräknas 250 000 kronor, motsvarande den del av understöden till utlåningsverksamheten, som lämnas såsom subvention, d. v. s. utan återbetalningsskyldighet. Utskottet har icke heller något att invända mot att anslaget erhåller den ändrade benämningen Bidrag till företagareföreningar m. fl.

Med hänsyn till vad sålunda anförts torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 700 000 kronor. Emellertid har i motionerna I: 308 och II: 486 hemställts, såvitt nu är i fråga, att anslaget härutöver höjes med 15 000 kronor för att möjliggöra anställande av ytterligare en instruktör hos Hantverkarnas ungdomsrörelse. Utskottet vill med anledning härav erinra om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 156 till innevarande års riksdag framlagt förslag i fråga om statlig hjälp till, bland annat, instruktörsverksamheten i ungdomsarbetet. Enligt förslaget skall statsbidrag kunna utgå till högst 24 instruktörer inom ungdomsorganisationer utanför idrottsrörelsen. Bidragen i fråga avses skola fördelas av Kungl. Maj:t. Förslaget har numera godkänts av riksdagen, som för ändamålet anvisat medel under åttonde huvudtiteln. Härigenom ha skapats möjligheter för, bland andra, Hantverkarnas ungdomsrörelse att för sin instruktörsverksamhet komma i fråga för bidrag. Då syftet i det motionsvis gjorda yrkandet alltså får anses bliva tillgodosett, torde motionerna i här berörd del icke böra föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

De medel, som ställas till förfogande för företagareföreningarnas ovanberörda utlåningsverksamhet, utgå för närvarande från det under tionde huvudtiteln uppförda anslaget till Kostnader för främjande av företagsverksamhet m. m., vilket för innevarande budgetår är uppfört med 1 500 000 kronor. Kungl. Maj:t har nu föreslagit, att den del av anslaget, som utgår i form av lån, för nästa budgetår höjes med 1 000 000 kronor till 2 500 000 kronor.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 210 till innevarande års riksdag framlagt förslag till vidgade möjligheter till finansiellt stöd åt hantverks- och småindustrieföretag. Denna proposition, som behandlats av bankoutskottet, har numera vunnit riksdagens bifall.

Utskottet har tidigare understrukit den stora betydelse, som småföretagsverksamheten inom industri och hantverk utövar särskilt i syfte att åstadkomma

ett mera differentierat näringsliv på landsbygden. Såväl ur befolkningspolitiska som allmänna ekonomiska synpunkter äro fördelar härigenom att vinna. Det måste därför vara ett betydande samhällsintresse, att denna verksamhet genom ett effektivt och fruktbringande stöd från statens sida får möjligheter att arbeta under så gynnsamma förutsättningar som möjligt.

Motionsvis har yrkats höjning av förenämnda av Kungl. Maj:t åskade anslag till företagareföreningarnas utlåningsverksamhet med belopp, som variera mellan 0,5 och 7,5 miljoner kronor. Utskottet medger, att i motionerna anförts skäl, som i och för sig kunna motivera en ytterligare anslagsförstärkning. Utskottet vill emellertid framhålla, att enligt förberörda proposition nr 210 har det statliga stödet åt företag, om vilka här är fråga, tänkts antingen genom att ökade utlåningsmöjligheter beredas över riksdagen, i vilket fall höjning av för ändamålet anvisade anslag skulle erfordras, eller genom att inrätta ett system med statliga kreditgarantier. Effekten av de båda stödformerna har förutsatts bliva i stort sett densamma. Kungl. Maj:t har liksom numera riksdagen stannat för det sistnämnda alternativet, vilket innebär, att kreditgarantier skola kunna lämnas inom ramen av ett sammanlagt belopp av 10 miljoner kronor. Med den ställning, riksdagen sålunda intagit till denna fråga, föreställer sig utskottet, att syftet åtminstone i motionerna I: 308 och II: 486 kommer att bliva tillgodosett i betydligt större utsträckning, än vad i dessa motioner avses. Utskottet kan alltså icke tillstyrka, att utöver den utvidgning av det statliga stöd, som införande av ifrågavarande kreditgarantisystem innebär, ytterligare höja nu ifrågavarande anslag. I vart fall bör, innan en sådan åtgärd vidtages, resultatet av praktiska erfarenheter av ordningen med nämnda garantier böra avvaktas. Utskottet vill slutligen erinra om att Kungl. Maj:ts föresvarande förslag i realiteten innebär en anslagshöjning av 1 250 000 kronor, enär däri ingår ett belopp av 250 000 kronor, vilket avses för subventionering och enligt förslaget icke skall såsom hittills skett belasta utlåningsverksamheten utan från och med nästa budgetår överflyttas till tionde huvudtitelns anslag till Bidrag till företagareföreningar m. fl. Utskottet vill emellertid framhålla, att, med hänsyn till vad utskottet i det föregående anført rörande småföretagsamhetens betydelse, utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer utvecklingen på här ifrågavarande område och att, därest det skulle visa sig, att nu angivna stödåtgärder icke nå åsyftat resultat, Kungl. Maj:t, så snart ske kan, för riksdagen framlägger förslag om det ytterligare stöd åt småföretagsamheten, som kan befinnas påkallat. Av det anförda följer, att utskottet avstyrker de motionsvis gjorda yrkandena om höjning utöver Kungl. Maj:ts förslag av anslaget till utlåningsverksamheten.

Med hänsyn till att de lån, som här avses, äro räntebärande och i princip skola återbetalas till statsverket, anser utskottet i likhet med departementschefen, att anslaget bör uppföras å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder.

I de förenämnda båda motionerna I: 308 och II: 486 har hemställts, bland annat, att gällande lånevillkor för lånefonden för hantverks- och småindustrikredit måtte göras till föremål för översyn i syfte att förbättra förutsättningarna för att erhålla lån ur fonden. Genom de i ovannämnda proposition nr 210 föreslagna åtgärder i fråga om utvidgning och förbättring av det statliga kreditstödet åt hantverk och småindustri, som numera godkänts av riksdagen, torde syftet i det motionsvis gjorda yrkandet bli tillgodosett. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att, såsom av ifrågavarande proposition framgår, departementschefen varit inne på tanken att företaga en allmän samordning av förekommande stödåtgärder på här berörda område men ansett en dylik samordning kunna giva bättre resultat, om den företages först sedan praktiska erfarenheter föreligga av verkningarna av det föreslagna garantisystemet. Med hänsyn till det anförda torde motionerna, såvitt nu är i fråga, icke böra föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

a) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 308 och II: 486, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till företagareföreningar m. fl.* för budgetåret 1954/55 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kronor;

b) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 70 och II: 87, I: 102 och II: 134, I: 307 och II: 417 samt I: 308 och II: 486, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, till *Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.* för budgetåret 1954/55 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor;

c) att motionerna I: 308 och II: 486, i vad de avse översyn av gällande lånevillkor för fonden för hantverks- och småindustrikredit, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 25 maj 1954.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 156.

Reservationer

1) av herrar *Pålsson, Lodenius, Onsjö* och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett, att utskottet bort i anledning av motionerna I: 70 och II: 87, I: 102 och II: 134, I: 307 och II: 417 samt I: 308 och II: 486, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, tillstyrka, att anslaget till Fonden för lån till företagareföreningar m. fl. för budgetåret 1954/55 uppföres med 3 500 000 kronor och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 8, som börjar med orden »Motionsvis har» och slutar med orden »till utlåningsverksamheten», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Under senare år har kapitalbehovet för småföretagen väsentligt ökat, varför den av Kungl. Maj:t föreslagna anslagshöjningen icke torde vara tillräcklig för att företagareföreningarna skola bli i tillfälle att nöjaktigt fullfölja sin verksamhet. Nämnda anslagshöjning torde för övrigt till avsevärd del komma att tagas i anspråk för det i propositionen omnämnda förslaget från Töreutredningen. Det av Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 210 framlagda, av riksdagen numera godkända förslaget angående statsgaranti för lån till hantverks- och småindustrieföretag synes åtminstone till en början icke komma att mera avsevärt påverka möjligheterna att erhålla kredit i län, där företagareförening med låneverksamhet finnes, då statsgaranti i dessa län som regel beviljas endast för lån överstigande 40 000 kronor och föreningarnas långivning utöver nämnda belopp, enligt vad utskottet inhämtat, är högst begränsad. Sålunda må erinras om att under år 1952 uppgick det sammanlagda antalet av föreningarna beviljade lån till 261, varav 8 avsågo lånebelopp över 40 000 kronor. Under år 1953 voro motsvarande siffror 265 respektive 8. Belysande för situationen är, att en av företagareföreningarna vid slutet av år 1953 redovisade ett aktuellt lånebehov, som motsvarade hela anslaget för lån till samtliga företagareföreningar under innevarande budgetår. Ett annat exempel är, att till en företagareförening, som varit i verksamhet sedan år 1941, inkommo under år 1952 58 framställningar om lån på sammanlagt 675 800 kronor. På grund av medelsbrist kunde endast 19 lån om tillsammans 273 000 kronor beviljas. Under år 1953 var antalet låneansökningar 50 om tillhoppa 618 500 kronor, av vilka endast 16 på tillsammans 213 500 kronor kunde beviljas. Denna förening har hittills icke beviljat något lån på högre belopp än 40 000 kronor och kreditgarantisystemet enligt nu föreliggande utformning anses icke komma att få någon större betydelse för föreningens verksamhet.

Mot bakgrunden av det anförda är det uppenbart, att ett trängande behov föreligger av ökade medel för företagareföreningarnas kreditverksamhet. I nuvarande ekonomiska läge och med hänsyn till kreditgarantisystemets införande har utskottet dock ansett sig böra inskränka sig till att föreslå, att anslaget i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag höjes med 1 000 000 kronor till 3 500 000 kronor.»

dels ock utskottets hemställan under b) bort ha följande lydelse:

»b) att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 70 och II: 87, I: 102 och II: 134, I: 307 och II: 417 samt I: 308 och II: 486, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, till *Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.* för budgetåret 1954/55 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 3 500 000 kronor;»

2) av herrar *Ohlon, Boman, Sunne, Lundgren, Malmborg* i Skövde, *Ståhl*, fröken *Elmén* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett, att utskottet bort i enlighet med yrkandet i motionerna I: 308 och II: 486 tillstyrka, att anslaget till *Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.* för budgetåret 1954/55 uppföres med 3 000 000 kronor och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 8, som börjar med orden »Motionsvis har» och slutar med orden »till utlåningsverksamheten», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Den av Kungl. Maj:t föreslagna anslagshöjningen anser utskottet icke tillräcklig för att företagareföreningarna skola bliva i tillfälle att nöjaktigt fullfölja sin verksamhet. Här må erinras om att utskottet i det föregående tillstyrkt departementschefens förslag om viss utbyggnad av den verksamhet, som bedrivs av företagareföreningarna. Som en följd härav kan räknas med ytterligare behov av medel för utlåning genom föreningar, som icke tidigare haft möjligheter härtill men som vid bifall till nämnda förslag kunna komma i åtnjutande av dylika. Såsom departementschefen erinrat kan vidare förutses, att vissa projekt, innebärande investeringar av statsmedel inom områden, som drabbats eller hotas av sysselsättningsminskning, komma att aktualiseras under den närmaste tiden. Härvid syftas närmast på Töreutredningens förslag. Enbart för detta ändamål torde en väsentlig del av den av Kungl. Maj:t föreslagna anslagshöjningen komma att tagas i anspråk. Utskottet vill vidare erinra om att, enligt vad som framgår av en inom handelsdepartementet verkställd utredning angående ökad kreditgivning under statlig medverkan åt hantverk och småindustri, vilken utredning ligger till grund för Kungl. Maj:ts förberörda proposition nr 210, företagareföreningarna till följd av knappheten på medel för utlåning ha nödgats iakttaga stark restriktivitet med avseende å såväl antalet beviljade lån som lånebeloppens storlek. Belysande för situationen är, att en av företagareföreningarna vid slutet av år 1953 redovisade ett aktuellt lånebehov, som motsvarade hela anslaget för lån till samtliga företagareföreningar under innevarande budgetår. Utskottet vill slutligen erinra om att enligt grunderna för det nu beslutade kreditgarantisystemet må i lån, där företagareförening med låneverksamhet finnes, statsgaranti som regel beviljas endast för lån överstigande 40 000 kronor. Enligt vad utskottet inhämtat förekommer långivning genom företagareföreningarna utöver nämnda belopp endast i obetydlig omfattning. Sälunda uppgick under år 1952 det sammanlagda antalet av föreningarna beviljade lån till 261, varav 8 avsågo lånebelopp över 40 000

kronor. Under år 1953 voro motsvarande siffror 265 respektive 8. Härav torde framgå, att systemet med statsgaranti icke i och för sig innebär någon lättnad för det stora flertalet småföretag i de län, om vilka här är fråga.

Mot bakgrunden av det anförda är det uppenbart, att ett trängande behov föreligger av ökade medel för företagareföreningarnas kreditverksamhet. Även om starka skäl tala för en betydande anslagshöjning, har utskottet dock ansett sig i nuvarande ekonomiska läge böra inskränka sig till att föreslå, att anslaget i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag höjes med 500 000 kronor till 3 000 000 kronor. Detta förslag överensstämmer med yrkandet i motionerna I: 308 och II: 486.»

dels ock utskottets hemställan under b) bort ha följande lydelse:

»b) att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 70 och II: 87, I: 102 och II: 134, I: 307 och II: 417 samt med bifall till motionerna I: 308 och II: 486, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, till *Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.* för budgetåret 1954/55 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor;»